

Muhsine Helimoğlu Ravuz
ESİL İLE YESİL
ANADOLU MASALLARI

4

resimleyen: vağhar Ağhaei

DESTANLAR VE MASALLAR
Masal

2.
BASIM

Muhsine Helimoğlu Ravuz

ESİL İLE YESİL

ANADOLU MASALLARI

4

Resimleyen: vaqar Aqaei

yağın koordinatörü: İpek Şoran
editör: Ebru Akkaş Kusevri
kapak ve iç tasarım: gözde bitir
tasarım uygulama: Hüseyin Altınel

1. basım: 2012

2. basım: 1000 adet, şubat 2017

ISBN 978-975-07-1457-3

© can sanat yayınları A.Ş., 2012

tüm hakları saklıdır. tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

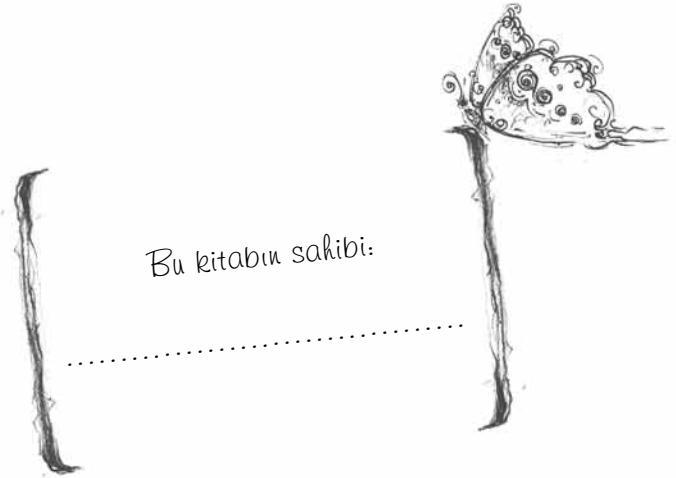

can sanat yayınları yayım ve dağıtım tic. ve san. A.Ş.
yayıncı sertifika no: 31730
hayriye caddesi no. 2, 34430 Galatasaray, istanbul
telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 faks: 252 72 33
cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

kapak baskı: Azra matbaası; sertifika no: 27857
adres: Litros yolu 2. matbaacılar sitesi D blok kat: 3 no: 3/2
topkapı, zeytinburnu, istanbul
iç baskı ve cilt: Arı matbaası; sertifika no: 26699
adres: Davutpaşa cad. emintaş kazım dinçol san. sitesi
no: 81/39 topkapı, istanbul

Bu kitabın sahibi:

muhsine helimoğlu yavuz

1972’de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Türkoloji Bölümü’nü bitirdi. Halkbilimi alanında Diyarbakır Efsaneleri-Motif-Index teziyle yüksek lisans, Masalların Eğitimsel İşlevleri ve Mesaj-Index’i teziyle de doktora yaparak bilim doktoru oldu. “Diyarbakır Efsaneleri-Motif-Index” adlı eseriyle İsveç-Stockholm “Culture House Research Reward”u, “Masallar ve Eğitimsel İşlevleri Mesaj-Index” adlı eseri ile de “Pertev Naili Boratav Halkbilimi Ödülü”nü aldı. Bunların dışında yurtiçinde ve dışında aldığı 6 ödülü daha vardır. Yurtiçinde Dicle, Bilkent, Mimar Sinan Üniversitelerinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Yurtdışında da Varşova, Bakü, Kiev, Kişinev, Bükreş, Lefke-Avrupa Üniversitelerinde konuk öğretim üyesi olarak dersler ve konferanslar verdi. Şu anda Bahçeşehir Üniversitesi öğretim üyesi olan Muhsine Helimoğlu Yavuz, “Halk Anlatılarının Örtük Transaksiyon Yoluyla Psikoterapi Aracı Olarak Kullanılması” ve “Anlatı-Masal Çözümlemeleri” konusunda çalışmakta ve yayınlarını bu alanda sürdürmektedir.

yaaymlanmış 20 kitabı, 52 bildirisi ve 62 makalesi vardır.
“Masallar ve eğitimsel işlevleri mesaj-index” kitabından
seçilmiş masal ve tekerleme metinleri, pertev Naili Boratav
Arşivi’nden alınmış bazı masallarla birlikte Fransızcaya
çevrilerek Neuf de l’Ecole des Loisirs yayınevi tarafından
“Contes Turcs” adıyla, 2008’de Paris’te yayımlanmıştır.
“Çiğaramın Üstünde Bir Topal Karınca” adlı kitabı da
Macarcaya çevrilerek “A szarvas szultankisszony-török-
nepmesek” adıyla Mağıyar Naplo Kiado yayınevi tarafından
2011’de Budapeşte’de yayımlanmıştır

Yazarın yayınevimizden çıkan diğer kitapları:
Hile ile Dile (Kürt Masalları), Evvel Zaman İçinde (Anadolu Masalları-1)
Gel Zaman Git Zaman (Anadolu Masalları-2), Zaman Zaman İçinde
(Anadolu Masalları-3)

ESİL İLE YESİL

ANADOLU MASALLARI

4

içindekiler

önsöz, 8

1: esil ile yesil, 11

2: AÛŞE KIZ İLE FATMA KIZ, 17

3: GÜL HANIM, 21

4: DEVE TILKI VE ÇAKAL, 26

5: ONURLU ASLAN, 29

6: KELOĞLAN, 33

7: KEÇİ İLE KURT, 37

8: DILBO İLE AKILLI KEDİ, 43

9: AVCI İLE ÇOCUKLARI, 47

10: ÜNLÜ BEY, 51

11: YEDİ DELİLER, 57

12: ÖLÜMSÜZLÜĞÜ ARAYAN ADAM, 63

13: İHTİYAR BALIKÇI, 67

14: TUZUN DEĞERİ, 70

15: YASEMİN, 72

16: KÖTÜ KRAL, 75

17: İSMAİL'İN İYİLİĞİ, 79

18: ODUNCU VE KIZLARI, 85

19: ÜÇ ŞEHZADE, 90

20: ÜÇ ŞART, 95

KAYNAK BİLÇİLERİ, 98

Önsöz

Bir sözlü halk edebiyatı ürünü olan masalların, çocuk eğitimindeki rolü yadsınamaz. Masallar, ait oldukları toplumların gelenek-görenek-inançlarını, sosyal-kültürel-ekonomik yapılarını yansıtan pek çok motiflerden oluşur. Böyle olunca da “insanın serüvenini” geçmişten günümüze, günümüzden de geleceğe taşır durur. Bu taşıyıcılık işlevi özellikle, sosyolojik ve kültürel açıdan çok önemlidir.

Masallarda büyük bir çoğunlukla iyilik, dürüstlük, adalet ve çalışkanlık üstün gelmekte ve yine çoğunlukla mutlu sonla bitip iyiler hak ettikleri yerlere ulaşırken kötüler de cezalarını çekmektedir. Bu da henüz gelişmekte olan çocuk ruhlarının, doğrudan ve haklıdan yana tavır koymaları doğrultusunda yönlendirilmeleri bakımından yararlı olacaktır. Her ne kadar, büyüdükten ve hayat cangılında savaşımaya başladıktan sonra, masal gerçeği ile hayat gerçeğinin, çoğu

zaman çeliştiğini göreceklere de o zaman, takvim ve kültür yaşları, bunun niçinini kavrayıp çözecek olgunluğa erişmiş olacağından, bu çelişkinin nedenlerini anlayabileceklerdir. Önemli olan, onlara temelde güzel ve sağlam değerler kazandırabilmektir. Bunun da en kolay ve etkili yolu masallardan geçer.

Bir ülkedeki halk masallarının hemen hepsinin, başka ülkelerde de benzerleri bulunur. Çünkü dünya halk anlatıları ortak temel motifler üstüne kurulur ve ortak mesajlar (ileteler) içerir. Bir başka deyişle halk anlatıları evrenseldir. Ulusal olan yönleri ise anlatım sırasında, onların içinde yer alan yerel halk kültürü öğeleridir. (İsimler, giysiler, mekânlar, tepkiler, değer yargıları, gelenek, görenek vb.) Başta masallar olmak üzere dünya halk anlatılarındaki bu ortaklığı, pek çok etik, ekonomik, politik, sosyolojik, psikolojik, pedagojik nedenlerin yanı sıra, genelde insanların dünyayı algılayışlarındaki ortaklıklarda aramak gerekir.

Bu ortak algılayışı, Fazıl Hüsni Dağlarca'nın 23 Temmuz 2006 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan "Dünyaca" şiirindeki şu dizeler ne güzel anlatır:

"Burda, Hindistan'da, Afrika'da / Her şey birbirine benzemektedir. / Burda, Hindistan'da / Afrika'da / Buğdaya karşı sevgi aynı / Ölüm önünde düşünce bir Nece konuşursa konuşsun / Anlaşılır gözlerinden dediği / Nece konuşursa konuşsun / Benim duyduğum rüzgârlardır / Dinlediği."

Bu kitaptaki halk masalları, sözden yazıya geçirilmiş, özgün derleme ürünleridir. Halkın, özellikle çocuklar için masal yaratmak gibi bir “lüksü” yoktur. Masallar içerdikleri mesajlarla-iletilelerle, çocuk-yetişkin ayırımı gütmeyen, tüm bir halkın eğitimi için yaratılmışlardır. Bu nedenle, derlediğim, elimdeki yüzlerce halk masalından, pedagojik açıdan çocuklara en çok seslenebilecek, iletileri daha kolay anlaşılabilir olanları seçmeye özen gösterdim.

Bu masalları, çocukları iyiden ve doğrudan yana yönlendirip bilinçlendirmek, onları yaşamın güçlükleri karşısında donanımlı ve uyanık kılmak, yaşayacakları sorunlar karşısında güçlü ve sorun çözücü olmalarını sağlamak için bu kitapta topladım.

Çalışmalarım amacına ulaşır da genç-namuslu ellerin, beyinlerin yetişmesine birazcık da olsa katkıda bulunursa, işte o zaman her dönemde ve her ortamda, ödün vermeden sürdürdüğümüz aydınlanma hareketi ve aydınlatma işlevi, bir adım daha ileriye götürülmüş olacaktır. Bunun, “çocuk adımları”nın birleşmesinden oluşacak, aydınlık bir geleceğe yönelik, aydınlık bir adım olmasını diliyorum.

İyi okumalar...

Muhsine HELİMOĞLU YAVUZ

Büyükkada-İstanbul

Mart 2007

I

Esil ile Yesil

Zamanın birinde, yoksul bir köyde, yaşlı annesiyle birlikte yaşayan Ali adında bir çocuk varmış. Babası genç yaşta öldüğünden köylüler onu Yetim Ali diye çağırırmış.

Yetim Ali'yle annesi, köyde onun bunun hizmetinde boğaz tokluğuna çalışırlarmış. Yoksullukları yetmezmiş gibi insanlar, Ali'yle annesini hor görür, adam yerine koymazlarmış. Büyüdükçe bu duruma daha zor katlanan Ali, akşam karanlığı basınca evlerinin mahzenine iner, orada saatlerce oturur, bu yoksulluktan kurtulmanın mutlaka bir çaresi olmalı diye düşünürmüş. Bir akşam yine mahzende oturmuş, kara kara düşünürken bir köşede dedesinden kalma sandık ilişmiş gözüne. Can sıkıntısından sandığı açıp karıştırmış. Sandığın içi kitap doluymuş. Ali'nin dedesi dünyayı gezmiş, Mısır'a kadar gidip orada öğrenim görmüş âlim bir adammış.

Ali, kalın el yazması kitaplardan birini karıştırırken içinden sararmış bir kâğıt parçası düşmüş. Yerden alıp kâğıtta yazılanları heceleye heceleye okumuş. Kâğıtta “Esil Yesil Lef” yazıyormuş. Ali bunları söyler söylemez karanlık mahzenin içinde iki cin ortaya ıkıvermiş. Zavallı Ali’nin dili tutulmuş. Cinlerden biri ak, diğeri karaymış. Önce ak cin konuşmuş:

“Ey insanoğlu, ben iyi bir cinim. Adım Esil, ancak sen Yesil’i de birlikte çağırdın. O kötü bir cindir. Birimizi seç. Bizimiz gitsin, diğeri kalsın. İkimiz aynı insanın hizmetinde olamayız.”

Kara cin de:

“Benim adım Yesil. Evet, ikimizden birini seçmen gerekiyor. Yap seçimini,” demiş.

Ali, korkusu biraz geçince:

“Ben ve annem çok yoksuluz. Yoksulluktan bizi hanginiz kurtarabilir?” diye sormuş.

Esil:

“Ben sana dürüst ve başarılı bir insan olmanın yollarını öğretebilirim. Ama çok çalışman gerekir. Bunun kolay olacağını sanma,” demiş.

Ali bir an düşünüp hemen kararını vermiş.

“Benim artık dayanacak gücüm kalmadı. Bir an evvel bu durumdan kurtulmak istiyorum. Yesil kalsın,” demiş. Bunu demesiyle birlikte Esil adlı cin gözden kaybolmuş. Yesil gök gürlemesini andıran bir kahkaha atarak:

“Aferin,” demiş. “Doğru bir seçim yaptın. Şimdi dileğini gerçekteşirmen için sana yol göstereceğim. Dikkatle dinle. ‘Alaza Yalaza Zulem!’ Bu sihirli sözü söylediğin anda, istediğin bir hayvana dönüőeceksin. Annen bu hayvanı kasabadaki pazara götürüp satacak. Ancak yuları alıcıya vermeyecek. Köye dönünce yuları tutup bu sihirli sözü tekrarlayacak; sen de yeniden eski haline döneceksin. Böylece çok para kazanacaksınız. Yalnız, sakın sihirli sözü unutmayın ve yuları alıcıya vermeyin.”

Cin bunları söyledikten sonra gözden kaybolmuş. Ali hemen koşup olanları annesine anlatmış. Cahil kadın, kolay yoldan para kazanacaklarını duyunca çok sevinmiş. İlk denemeyi ertesi gün yapmışlar. “Alaza Yalaza Zulem!” diyen Ali, gösterişli bir ata dönüşmüş. Annesi de yularından tuttuğu gibi atı pazar yerine götürüp satmış. Köye dönünce yanında getirdiği yuları tutup sihirli sözü söylemiş. Birkaç saat sonra Ali dönüp gelmiş. O günden sonra Ali’yle annesinin hayatları değişmiş. Güzel bir eve taşınmışlar. Pahalı giysiler almışlar. Sofralarında bir kuş sütü eksikmiş.

Yetim Ali’yle annesinin böyle ansızın zengin olmaları, köyde herkesin dikkatini çeker olmuş. Paranın nereden geldiğini kimse anlayamıyormuş. Yaşlı bir tüccar, “Bu işte bir bit yeniği var,” diyerek Ali’yle annesini izlemeye başlamış. Bir süre izleyip olanları

gördükten sonra, işin sırrını anlamış. Bir sonraki pazarda kadının getirdiği öküzü yüksek bir fiyat vererek satın almış. Ancak yuları almakta ısrar etmiş.

“Bacım ben yaşlı bir adamım. Bu hayvanı yularsız zapt edemem. Evime varır varmaz yuları sana gönderirim,” demiş.

Ali'nin annesi, “Nasıl olsa işin sırrını bilmez,” diye düşünerek öküzü yularıyla birlikte adama vermiş. Yaşlı tüccar pazar yerinden çıkar çıkmaz, yuları öküzün boynundan çıkarıp hemen oracıkta yakmış. Böylelikle, tekrar insan olma olanağı kalmayan Ali, ömrünün kalan kısmını bir öküz olarak geçirmiş.

Hani derler ya ava giden avlanır, insan kazdığı kuyuya kendisi düşermiş.

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

muhsine helimoğlu ravuz

ESİL İLE YESİL

ANADOLU MASALLARI

4

insan masalsız olmaz

“bu masalları, çocukları iyiden ve doğrudan yana yönlendirip bilinçlendirmek, onları yaşamın güçlüklere karşısında donanımlı ve uyanık kılmak, yaşayacakları sorunlar karşısında güçlü ve sorun çözücü olmalarını sağlamak için bu kitapta topladım. çalışmalarım amacına ulaşırsa da genç-namumlu ellerin, beyinlerin yetişmesine birazcık da olsa katkıda bulunursa, işte o zaman her dönemde ve her ortamda, ödün vermeden sürdürdüğümüz aydınlanma hareketi ve aydınlatma işlevi, bir adım daha ileriye götürülmüş olacaktır. bunun ‘çocuk adımları’nın birleşmesinden oluşacak, aydınlık geleceğe yönelik, aydınlık bir adım olmasını diliyorum.”

muhsine helimoğlu ravuz

ISBN 978-975-07-1457-3

9 789750 714573